וישלח

א. באיסור גיד הנשה נתפרש בתורה שבכתב גם טעם האיסור[1] — „על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה"[2].

וטעם זה גם קובע פרטי אופן ה־איסור: אין האיסור אלא על הגיד שעל כף הירך[3]; עוף — שאין לו כף הירך — גידו מותר[4]; יש פלוגתא בין ר׳ יהודה וחכמים[5] אם גיד הנשה נוהג רק בירך של ימין או גם בירך של שמאל, וטעם הפלוגתא[6] — שלדעת ר״י נגע המלאך רק בירך ימין של יעקב, וחכמים ס״ל ד„נשיי׳ בתרווייהו" („הכהו בשתיהם עד שנשו ממקומם ועלו״) ולכן נאסרו שתי־הן.

וצריך ביאור:

בביאור הטעם שבכתוב „על כן לא יאכלו גו׳ כי נגע גו״ איתא במפרשים[8], שהוא „לזכרון גבורתו של יעקב ונס ש־עשה לו הקב״ה כו״", כלומר, אין זה רק זכר לנגיעת מלאכו של עשו בכף ירך יעקב, אלא על כללות המאורע דמלחמת יעקב והצלתו מיד המלאך.

והטעם שעושים זכר על הצלה זו דוקא — אף שמצינו מפורש בתושב״כ כמה נסים ועניני הצלה באברהם, וגם ביעקב עצמו, ומ״מ לא נקבע עליהם זכר לדורות — מובן ממ״ש החינוך[9] (ועוד מפרשים[10]) ב„שרשי" מצוה זו, שהוא „רמז לישראל שאע״פ שיעברו צרות רבות בגלות מיד העמים ומיד בני עשו שיהיו בטוחים שלא יאבדו אלא לעולם יעמוד זרעם כו׳". והיינו שהצלה זו קשורה עם ענין כללי ביותר בחיי עם ישראל.

ולפ״ז יש להבין: כשעושים „זכר" ל־מאורע או ענין מסוים צ״ל המזכיר דומה לענין הנזכר — כמו זכר ליציאת מצרים בחג הפסח, שהוא ע״י שעושים „כל מעשה לילה זה דרך חירות"[11]; זכר ל־מעשה בראשית בשבת ע״י השביתה מ־מלאכה כו׳;

מדוע, א״כ, הזכר לדבר יסודי וכללי כזה (הצלת יעקב שהיא רמז על הצלת כלל ישראל מיד בני עשו) הוא רק באיסור פרטי דגיד הנשה[12] (שהוא רק פרט אחד של המאורע[13]); ויתירה מזו:

---

1) וראה לקמן בסוף הסעיף.

2) פרשתנו לב, לג.

3) כדעת רבנן (חולין צו, א־ב). וכ״ה ההלכה — רמב״ם הל׳ מאכלות אסורות פ״ח ה״ב. רמ״א יו״ד ר״ס ק.

4) משנה חולין פט, ב. וראה שם צב, ריש ע״ב ד„אית לי׳ ולא עגיל״.

5) משנה חולין שם ושם צ, ב.

6) חולין צא, א. וראה ב״ר פע״ח, ו ובמ״כ (ועוד) שם.

7) רש״י חולין שם ד״ה ורבנן.

8) רשב״ם עה״פ. ועד״ז בכמה מפרשים.

9) מצוה ג.

10) ראה רמב״ן (לב, כו), אברבנאל ועוד.

11) ל׳ אדה״ז שו״ע או״ח סתע״ב סוס״ז.

12) משא״כ לפי הטעם שבחזקוני עה״פ (וכ״ה בתוס׳ דעת זקנים ועוד מפרשים) — „שיש לקנוס ולענוש בנ״י מאכילת גיד הנשה שהניחו אביהם הולך יחידי״, או דכיון „שהוזק יעקב בגיד הנשה קבלו עליהם בניו . . שלא יאכלו ממנו" — שלפ״ז נוגע מקום ההיזק. וראה ע״ד הקבלה והחסידות — סהמ״צ להצ״צ מצות גיד הנשה (וש״נ). ועוד.

13) ועוד: גיד הנשה הוא מקום ההיזק היפך

האיסור מצומצם באופנו ופרטיו בהתאם לפרטי המאורע דנגיעת כף ירך יעקב, כנ"ל (אף שאין בפרטים אלה חשיבות, לכאורה, בכללות המאורע וההצלה[14]) — ואין זה „זכר" מתאים ל(כללות) ההצלה כו'.

ויש להוסיף בזה: מכיון שהתורה מ־דייקת לכתוב טעם האיסור [ועד כ"כ, שלפי דעת חכמים, מקרא זה („על כן לא יאכלו גו'") „בסינ'[15] נאמר אלא שנכתב במקומו לידע מאיזה טעם נאסר להם", כלומר, כ"כ חשוב לדעת „מאיזה טעם נאסר" עד שנכתב מקרא זה תיכף, לא ב־מקום אמירתו] — מסתבר לומר, שגם שני קצוות אלה שבאיסור גיד הנשה (זכר למאורע כללי ביותר; ו„צמצומו" לפרט שבפרט שבמאורע זה) אינם גזירת ה־כתוב שלא נתגלה טעמה[16], אלא שיש בהם „טעם" (שכלי).

ב. ויובן זה בהקדם הסברת אחת ה־מעלות שבהשגחתו יתברך על בני ישר־אל [שזהו תוכנה של מצות גיד הנשה, כנ"ל — להזכיר ע"ד שמירת והשגחת הקב"ה על עמו ישראל שלא יאבד ח"ו בגלות העמים] לגבי ההשגחה על שאר הברואים — ובהקדמה:

ידוע פירוש וחידוש מורנו הבעש"ט[17] בענין השגחת הקב"ה על עולמו, שיש השגחה פרטית לא רק על מין המדבר, אלא על כל הברואים — גם חי צומח ו־דומם. דכמה מחכמי ישראל עד הבעש"ט ס"ל אשר השגחה"פ היא רק על כל אחד ואחד ממין המדבר ואילו בחי צומח ודומם יש רק השגחה כללית על המין[18]; והבעש"ט פירש וחידש דגם פרטי (ה־מאורעות של) דומם צומח וחי הם ע"פ השגחתו יתברך.

[וכמדובר כמ"פ, אשר כל הענינים ה־מבוארים בתורת החסידות מקורם בנגלה דתורה (אם באופן מפורש או עכ"פ ב־דרך רמז) — וכן בענין זה, שיש ראי' מפורשת מנגלה דתורה שהשגחה"פ היא גם בדצ"ח (שהביאה אדמו"ר הזקן[19] — בעל השמחה והגאולה די"ט כסלו) — מדברי חז"ל במס' חולין[20]: „ר' יוחנן כי הוה חזי שלך (עוף „השולה דגים מן הים") אמר משפטיך[21] תהום רבה", וכ־פרש"י[22] „שזמנתה שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות" — הרי מפורש להדיא, שיש דין ומשפט גם על פרטי דגי הים, ועד ש־הקב"ה מזמין עוף פרטי כדי להמית דג פרטי זה המזומן למות].

ההצלה (אף שי"ל שבא להדגיש שההיזק הי' רק בזה (ראה ספורנו, אברבנאל ועוד), או שלמרות ההיזק ניצל, או שנרפא גם מנזק זה). ואכ"מ.

14) ולהעיר משאלה עד"ז בנוגע לחנוכה (המ־משמש ובא), שהיו"ט נקבע על נס הפך (שבת כא, ב וברש"י שם) — דלכאורה, „עיקר הנס הי' בנצחון המלחמה רבים ביד מעטים כו' איך עשו מן הטפל עיקר" (שערי אורה לאדמו"ר האמצעי כב, א. ועוד). וראה פר"ח או"ח סתר"ע.

15) חולין קא, ב. וראה בארוכה תו"ש פרשתנו עה"פ אות קס. וש"נ.

16) אף שאין לנו ידיעה בטעמי כל פרטי המצות (ראה מו"נ ח"ג פכ"ו. תניא אגה"ק סי"ט (קכח, א)).

17) ראה כתר שם טוב בהוספות (הוצאת קה"ת) סקי"ט ואילך. וש"נ. וראה גם רשימה „השגחה פרטית" (לקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך. וש"נ).

18) אבל ראה לקמן סוף הערה הבאה. וראה רשימה הנ"ל (ע' 278 ואילך). וש"נ.

19) הובא באוה"ת להצ"צ על תהלים (יהל אור) ע' קלב. וראה גם סה"מ תרפ"ו ע' קנו־ז.

ולהעיר מדרך חיים לאדמו"ר האמצעי (יג, א־ב) שגם לפמ"ש הרמב"ם במו"נ (ח"ג פי"ז־יח) יש השגחה"פ בדצ"ח. ואכ"מ.

20) סג, א.

21) ל' הכתוב — תהלים לו, ז.

22) חולין שם ד"ה ומשפטיך.

וגדר השגחה פרטית זו ביאר ה־בעש"ט[23] — „דלא זו בלבד דכל פרטי תנועות הנבראים למיניהם הם בהשגחה פרטית מהבורא ית'", אלא „עוד זאת דתנועה פרטית דנברא פרטי הרי יש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה . . דגם תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה".

[וכמדובר כמ"פ דוגמא פשוטה לזה בחיי האדם: דרכה של אשת חיל[24], ע־קרת־בית מוצלחת היא, שנוסף על ש־היא מפקחת היטב על כל פרטי הדברים הנמצאים בביתה, שכל דבר נמצא במקו־מו הראוי לו והכל מתנהג בסדר מדויק — הנה עוד זאת, שכל פרטי חפצי ביתה יש להם חלק במטרה הכללית של הנ־הגת הבית, עד שהכל הוא בחשבון ו־בדיוק באופן דלא חסר ולא יתר — לא חסר משהו להנהגת הבית ואין דבר מיותר (שאינו משמש למטרה זו).

ואם כן הדבר בחיי עקרת־בית פשו־טה — עאכו"כ להבדיל הבדלות עד אין קץ אצל בורא העולם ומנהיגו, שנוסף שכל פרטי המאורעות של כל הנבראים שבעולמו של הקב"ה הם ע"פ השגחתו ית', הנה כל אחד מהם נוגע להשלמת הכוונה העליונה בענין הבריאה].

ג. מובן, שגם לפי שיטת הבעש"ט (שיש השגחה פרטית על כל הברואים) יש הבדל יסודי בין ההשגחה פרטית ש־על כל הברואים והשגחתו ית' שעל בני ישראל.

וכמו שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט[25], דאף שהשגח"פ היא על כל הברואים וגם על פרט קטן ביותר — מ"מ, ענין ההשגח"פ על עם קרובו ית' אי אפשר לצייר ואי אפשר להבין („דאָס קען מען גאָרניט אויסמאָלן . . דאָס וואָס עס איז נוגע אַ אידן הוא בהשגחה פרטית וואָס מען קען דאָס ניט פאַר־שטיין").

ומפשטות הלשון מובן, שעילוי זה הוא גם בנוגע לפרטיותה של ההשגחה. כלומר, באיזו מדה כל פרט ופרט מוש־גח ממנו ית' ומשלים הכוונה העליונה.

דהנה ידוע[26] שיש כמה מדריגות ואו־פנים בהשגחה — מהם, בלשון הכתוב[27] „עין ה' אל יראיו", „עיני ה' אל צדיקים" (בעין א' או בב' עינים[28]) — שהחילוק בי־ניהם[29] י"ל (לכאורה) הוא לא ב„פרטיות" ההשגחה אלא רק באופנה, ולדוגמא: אם ההשגחה מלובשת ומוסתרת בדרכי ה־טבע, או שהיא השגחה גלוי' לעין כל (ועד שהיא מביאה להנהגה נסית כו').

אבל מפשטות המשך לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשם הבעש"ט) הנ"ל משמע, ש־העילוי בהשגחה על עם קרובו ית' הוא לא רק באופנה אלא גם בפרטיותה. דעם היות שהשגח"פ היא על כל הברואים, ועד שכל פרט ופרט נוגע להשלמת ה־כוונה הכללית בענין הבריאה — מ"מ, יש

23) כתר שם טוב שם סק"ט. וש"נ.

24) ראה משלי לא ובמפרשים.

25) נעתק בכתר שם טוב שם סק"כ.

26) ראה בזה לקו"ת ראה סד"ה כי תשמע (כג, ד ואילך. כד, ג). אוה"ת וירא ד"ה אשר יאמר (קג, א ואילך). ועוד. — וראה שומר אמונים (להר"י אירגס) בסופו.

27) תהלים לג, יח. שם לד, טז.

28) ראה לקו"ת שם (וכן באוה"ת (יהל אור) על תהלים שם (ע' קכב) ובהנסמן שם. ועוד) שבהשגחה ב„עין א'" יש ב' אופנים — שלמטה מהשגחה בב' עינים או למעלה ממנה. ע"ש.

29) לפי שיטת הבעש"ט שבכל הברואים יש השגחה פרטית (משא"כ לשיטת אחדים מחכמי ישראל שקדמוהו) — ראה רשימה הנ"ל שם.

עילוי נפלא בההשגחה על כל פרט ו־פרט של עם קרובו (ועילוי כזה שהוא למעלה מן השכל).

ד. ויש לומר הביאור בזה:

אף שכל הברואים „לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"[30] ומושגחים מאתו ית' — מ"מ, (עיקר) רצונו ובחירתו של הקב"ה הוא רק בישראל, ש„בחר בנו מכל ה־עמים"[31], ונאמר[32] „אהבתי אתכם אמר ה' גו' אח עשו ליעקב גו' ואוהב את יעקב".

וי"ל שזהו גם תוכן מאמר רז"ל[33] שה־עולם נברא „בשביל התורה . . ובשביל ישראל": ישראל ותורה הם כוונת ה־בריאה (וכמחז"ל[34] „אני (לא*[34]) נבראתי (אלא*[34]) לשמש את קוני"), רצונו ובחי־רתו של הקב"ה הוא בהם עצמם:

משא"כ שאר הנבראים אינם תכלית ומטרה בפני עצמם אלא רק „אמצעי" שעל ידם נשלמה כוונת הקב"ה בתורה וישראל, וכמאמר חז"ל[34] ש„לא נבראו אלא לשמשני", שאין רצונו ית' בהם מצד עצמם והם רק „משמשים" („אמצעי") לתורה וישראל.

והנה תכונת ענין הרצון (והבחירה) היא[35], דכאשר רוצים (ובוחרים) באיזה דבר אפשר שהרצון בכל חלקי ופרטי הדבר יהי' בשווה (באותו התוקף), למ־רות החילוקים בחשיבותם ומעלתם של הפרטים (מצד תוכנם הם) [ועד שכאשר יחסר פרט אחד מהדבר (גם פרט קטן וטפל לכאורה) יחסר בהכלל כולו, מ־אחר שרצונו לא נשלם].

וכמו שמצינו בענין המצות, שהם רצון העליון ב"ה (גזירות המלך[36]), דאף שמצינו חילוקים מן הקצה אל הקצה במצות התורה, בלשון חז"ל[37] שיש „קלה שבקלות" ויש עד ל„חמורה שבחמורות" — מ"מ אמרו[37] „לא תהא יושב ושוקל מצותי' של תורה" אלא צ"ל אותה ה־זהירות בכל המצוות בשווה; כי למרות החילוקים שבין המצות בתוכנם (בלשון החינוך „שרשי המצוה") וכיו"ב — כולן הן רצונו ית', „אשר קדשנו במצותיו ו־צונו"[38], וזה הוא בשווה ממש בכל ה־מצות. דכמו שהקב"ה רוצה את החמורות כך רוצה את הקלות, באותו רצון[39].

[וי"ל אשר מצד ענין זה שבמצוות, מצינו לפעמים, שכשחסר פרט אחד — חסר הכלל כולו. וכמו: גר שקיבל עליו כל התורה כולה חוץ מדבר אחד (אפילו מדברי סופרים) אין מקבלין אותו[40]; וכן „האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת . . ה"ז

30) ל' הרמב"ם ריש הל' יסודי התורה. וזה צ"ל תמיד — כההמשך שם. וראה הדרן על הרמב"ם (לקו"ש חכ"ז ע' 253).

31) נוסח ברכת התורה.

32) מלאכי א, ב — ושייך לענין הבחירה (ראה תו"א ו, ג. אוה"ת בראשית (כרך ג) תקסה, א. ועוד).

33) רש"י בראשית א, א.

34) משנה (ובריייתא) סוף קידושין.

*34) גירסא שהובאה במלאכת שלמה ועוד. ועד"ז בילש"י ירמי' רמז רעו. ולהעיר מתוד"ה מתני' מנחות (פג, סע"ב) ד"לא . . אלא" מדגיש לעיכובא כו'.

35) ראה ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד וד"ה אגורה תרצ"ה (בסה"מ קונטרסים ח"ב). ובכ"מ.

36) ראה מכילתא יתרו כ, ג. ועוד.

37) תנחומא עקב ב. ובכ"מ. וראה אבות רפ"ב.

38) נוסח ברכת כל המצות.

39) ולהעיר מדין מורד במלך, שהוא אפילו כשגזר על אחד שילך למקום פלוני (רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ח) — מכיון שעשה נגד רצון (וגזירת) המלך. וראה חגיגה (ה, ב) מאן דמחוי לי' במחוג קמי מלכא כו'.

40) בכורות ל, ב. רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ד ה"ח.

כופר בתורה"[41], „ואין[42] (בזה) הפרש בין ובני חם כוש ומצרים[43] ושם אשתו מהי־ טבאל[44] . . ובין אנכי ה' אלקיך[45] כו'"].

ה. ועפ"ז מובן העילוי בהשגחה פר־ טית על ישראל עם קרובו של הקב"ה לגבי ההשגחה פרטית על שאר עניני הבריאה:

בשאר הברואים, אף שכל פרט ופרט נוגע להשלמת הכוונה הכללית (כנ"ל), מ"מ, מכיון שחשיבות הפרטים תלוי' במעלתם

[כמו גוף האדם, דאף ששלימותו היא כאשר יש בו כל האברים (וגם שערות וצפרנים), מ"מ אי אפשר לדמות כלל חשיבות האברים שהנשמה תלוי' בהם ל־ גבי שאר חלקי הגוף (ומכל שכן ל־ שערות וצפרנים שהם פרטים טפלים ביותר)]

לכן, גם ההשגחה שעל כל פרט ופרט היא ב„כל אחד לפי מעלתו"[46] (עד כמה הוא „משמש" את התורה ואת ישראל).

משא"כ בישראל עם קרובו, מכיון שהשגחתו ית' עליהם היא תוצאה מרצונו ובחירתו בהם, הרי נוסף לזה שיש הש־ גחה על כל פרט ופרט (ובאופן שכל פרט משלים הכוונה הכללית בענין ה־ בריאה) — הנה אופן ההשגחה על ה־ פרטים הוא לא רק כפי חשיבותו הפרטית של כל פרט ופרט (שבזה יש חילוקים לפי חשיבותו של הפרט), אלא ההשגחה היא באופן שווה בכולם. כי מצד רצונו ובחירתו ית' בישראל, הרי כל פרט ופרט שבהם „נוגע" באופן שווה[47].

ו. ע"פ כל זה יש לבאר הטעם מה שה„זכר" להצלת יעקב נקבע דוקא ב־ פרט אחד של המאורע, ובזה גופא — מדייקים בפרט שבפרט (אם רק גיד ש־ בירך ימין או גם של שמאל וכו') — כי ע"ז בא לידי ביטוי גדר ואופן השגחתו ית' על יעקב אבינו (ובמילא — גם על עם ישראל, בני יעקב):

---

41) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ח. פיהמ"ש שבהערה הבאה.

42) פיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין ר"פ חלק היסוד הח'.

43) נח י, ו.

44) פרשתנו לו, לט.

45) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

46) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה הטה תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב רעט, א). ולהעיר מלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט (כש"ט שם סק"כ) „יעדער באַשעפעניש פֿאַרנעמט גאָר אַ באַזונדער אָרט לויט זיין מהות".

47) ויש לומר, שמצד זה יש עילוי בהשגחה פרטית על ישראל בענין חשיבות הפרטים ביחס להשלמת הכוונה הכללית בענין הבריאה:

מכיון שישראל הם הם כוונת ותכלית הבריאה, הרי ההשגחה עליהם היא באופן כזה שנרגש בה־ השגחה איך שכל פרט ופרט בהם משלים את ה־ כוונה הכללית בענין הבריאה; ולכן אין בהשגחה זו הבדל בין פרט לפרט, כי בהענין ד„השלמת הכלל" כולם** משלימים הכלל.

[משא"כ בשאר הברואים שאין הכוונה בהם עצמם והם רק „משמשים" („אמצעי") לתורה ו־ ישראל — לכן ההשגחה על כל פרט ופרט היא בכל אחד לפי מעלתו, עד כמה הוא „משמש" את התורה ואת ישראל (אף שכל הפרטים משלימים הכוונה הכללית בענין הבריאה)].

---

*) להעיר מלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר באגרות קודש שלו ח"ט ע' ערב. ולהעיר ג"כ ממשנ"ת בלקו"ש חכ"ג ע' 164 ואילך.

**) וכמו אברי הגוף ששלימות הגוף היא דוקא כאשר יש בו כל האברים, גם האברים התחתונים (ראה ספר הערכים חב"ד ערך אברים בתחלתו, וש"נ).

השגחתו ית' היא באופן כזה, שלא זו בלבד שכל פרט ופרט מושגח מאתו יתברך (ויתירה מזו – שכל פרט ופרט נוגע להשלמת הכוונה הכללית) – אלא עוד זאת, שבענין השלמת רצונו יתברך הפרטים החשובים ביותר או הפרטים הנראים כטפלים ומעוטי הערך, כולם מושגחים מאתו יתברך באופן שווה.

וענין זה מודגש במצות גיד הנשה, שהזכר על כללות המאורע דהצלת יעקב נקבע דוקא על פרט שבפרט דהמאורע – ללמדנו, שגם פרט טפל כו' הי' נוגע לכללות ההצלה.

ז. אמנם עדיין אין הענין מחוור כל צרכו, כי הן אמת שע"י קביעת הזכרון בפרט שבפרט של מאורע זה נרמז הע"י עילוי שבהשגחתו ית' על בנ"י, באופן ההשגחה על כל פרט ופרט כנ"ל – אבל מ"מ, סו"ס הי' ראוי יותר, לכאורה, לקבוע הזכר בענין כללי. כלומר: ע"י קביעת הזכרון באופן כזה חסר לכאורה הזכר לכללות ההצלה – כי סו"ס הרי גיד הנשה הוא רק פרט של המאורע[48]?

וי"ל הביאור בזה בהקדם עוד ענין ביחס בנ"י להקב"ה[49]: בבנ"י נאמר[50] „כי חלק ה' עמו", שהם כמו „חלק מן העצם"[51], ועד"ז הבן שהוא חלק מעצמות אביו. כלומר: נוסף לזה שהקב"ה בחר בעמו ישראל ואוהב אותם (שבזה עדיין נרגש שיש כאן שנים, בוחר ונבחר, אוהב ואהוב), אלא שהם עצם אחד כביכול.

[וכמשל הידוע מהה"מ[52], „דאף קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה כמ"ש רז"ל[53] ישראל עלה במחשבה" – כלומר, גם „קודם שנבראו ישראל" להיות מציאות בפ"ע, „נחקק צורתם במחשבה", וי"ל דזהו הדיוק נחקק – דחקיקה היא מני' ובי', כי ישראל וקב"ה כולא חד].

והנה ידוע המאמר[54] „כשאתה תופס במקצת מן העצם אתה תופס בכולו", כי ה„עצם" נמצא בכל עצמותו בכל חלקיו[55].

וע"ד שמצינו דוגמא לזה בענין המצוות – „העוסק במצוה פטור מן המצוה"[56], שהפירוש בזה הוא, דהוי „כמו שמקיים גם זה"[57] (המצוה השני'), כי כל מצוה כלולה משאר כל המצות. ומבואר בזה[58], כי רצון העליון בתרי"ג מצות

---

48) ואף את"ל שיש מקום לקביעת זכר על פרט דגיד הנשה להשמיענו ענין האמור בגדר השגחה"פ על ישראל – מ"מ הי' ראוי לקבוע זכרון גם בענין כללי (בנוסף לגיד הנשה).

49) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ח ע' 177 ואילך (בביאור ג' הלשונות „חלקנו . . גורלנו . . ירושתנו").

50) האזינו לב, ט.

51) ראה בארוכה ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"ד ואילך.

52) אור תורה ב, סע"ג. וראה שם בתחלת הספר (וכן בספרו לקוטי אמרים בתחלתו).

53) ב"ר פ"א, ד.

54) מאמר הבעש"ט – כתר שם טוב בהוספות סקט"ז (וש"נ). המשך תער"ב ח"א ס"פ ערב.

55) וכמו חיות הנפש שבאדם, שהנפש „כולה עצם אחד רוחני פשוט" (ל' התניא פנ"א – עא, ריש ע"ב) – שבחיות הכללי', המחי' את כל הגוף כאחד, הרי כש„תופסים במקצתו" (כפי שמתפשט באבר אחד) תופסים בכולו, דבכל חלק וחלק הוא אותו ה„עצם" והחיות הזה.

56) סוכה כה, א.

57) צפע"נ כללי התורה והמצוה בערכו. וראה ע"ד החסידות המשך תרס"ו (ע' סח. ע' תקכב). ד"ה לפרבה המשרה ה"ש"ת (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פ"ג. ועוד.

58) המשך תרס"ו ע' תקכב. המשך תער"ב ח"ב ע' א'פא. ע"ש.

הוא רצון עצמי, ולכן ע"י התפיסא ב־„מקצת" רצון זה (קיום מצוה אחת) תופסים בכולו, והוי כמו שמקיים גם המצוה האחרת[59].

ועד"ז מצינו בבני ישראל — דגם „נפש אחת מישראל" ה"ה „עולם מלא"[60], ועד כ"כ ש(בדיני פקו"נ) מצינו לפעמים שיש ל„נפש אחת מישראל" אותה החשיבות של רבים וכלל. ועד כ"כ דעכו"ם שאמרו לקבוצה של בנ"י „תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל"[61] — שאחד הביאורים בזה הוא, כי בכל „חלק" של כלל ישראל „תופסים בכולו", היינו, שב„עצמיות" שבכל איש ישראל נתפס העצם של הכלל כולו.

ח. ובזה יובן בעומק יותר העילוי ש־בההשגחה פרטית על ישראל עם קרובו:

בענינים אלה שבהם באה לידי ביטוי וגילוי אחדות זו שבין ישראל והקב"ה (שהם „חלק מן העצם") — הרי ההשגחה בהם היא באופן (שלא זו בלבד שהקב"ה משגיח על כל פרט ופרט שלהם, ובאופן שבכמה ענינים כל פרט ופרט נוגע ב־שוה להשלמת הכוונה הכללית, אלא עוד זאת) שבכל פרט ופרט של השגחה זו על עמו ישראל „תופסים בכולו", כל הקשר העצמי שביניהם.

וכן הי' במאורע זה של הצלת יעקב מיד מלאכו של עשו, שהי' ענין כללי ב־יותר בחיי יעקב, עד שנגע עד לעצמיותו.

ומטעם זה נקבע הזכר על הצלת יעקב (לא בענין כללי, כ"א) דוקא על פרט שבפרט (כנ"ל) — להורות על ענין הכי עמוק שבהשגחת ושמירת הקב"ה על ישראל, שהשגחה זו [כפי שבאה לידי ביטוי ביעקב, שהוא העצם דכלל ישראל[62], ונשמתו היתה „כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם"[63]] — היא באופן, שבכל פרט ופרט, עד ל־פרט קטן וטפל ביותר, תופסים „בכולו".

(משיחות ערב חג השבועות תשמ"ו; שמח"ת תשח"י)

---

59) היינו, שרצון העליון בכל מצוה ומצוה פרטית אינו רק פרט מן הכלל, אלא הוא גם חלק מן העצם — הרצון העצמי בתרי"ג מצות (שלמעלה מ־התחלקות), ולכן, ע"י קיום מצוה אחת „תופסים" לא רק הרצון שבמצוה פרטית זו, אלא „כל" הרצון (ובמילא גם הרצון שבמצוה השני' שפטור ממנה) — כן מובן מהמבואר בהמשך תרס"ו ומפורש בהמשך תער"ב שם.

60) משנה סנהדרין לז, א.

61) רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה (וראה שם דכ"ה אפילו ב„יחדוהו להם" — מלבד „אם הי' מחוייב מיתה כו'").

62) ראה צפע"נ עה"ת (המלוקט) ר"פ וישב (ושם, שזהו כשנאמר „ישראל". ולהעיר שבמאורע זה נאמר „לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל" (פרשתנו לב, כט)).

63) תניא אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב).